

**ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
імені Івана Боберського
КАФЕДРА ТЕОРІЇ І МЕТОДИКИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ**

Сороколів Н. С.

Лекція № 1

Тема: Поняття про «інновації», ключові терміни навчального спецкурсу

з навчальної дисципліни

**„ІННОВАЦІЙНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ФІЗИЧНОМУ
ВИХОВАННІ”**

План

1. Поняття про «інновацію», чинники, що упровадженню інновацій у навчально-виховний процес.
2. Основні поняття інноваційних педагогічних технологій.
3. Інноваційні підходи в оцінюванні навчальних досягнень учнів.
4. Інноваційні підходи щодо формування мотивації до занять фізичною культурою.

**Поняття про «інновацію», чинники, що упровадженню інновацій у
навчально-виховний процес**

Питання впровадження інноваційних форм, методів, засобів та обладнання на уроках фізичної культури постає тоді, коли урок фізичної культури перестає бути найулюбленішим уроком для дітей у школі. Перед учителем виникає потреба творчо підходити до планування уроків: так, щоб зацікавити дітей, підвищити їх інтерес до занять фізичною культурою, формувати у них звичку до здорового способу життя. Формування індивідуального стилю здорового способу життя вимагає використання різних засобів.

Накопичений досвід народів і культур засвідчує перевагу комплексного підходу до використання засобів фізичної культури.

Під поняттям "інновація" позначають нововведення, новизну, зміну, введення чогось нового. Стосовно педагогічного процесу інновація означає введення нового в цілі, зміст, форми, методи, методики та технології навчання та виховання; в організацію спільної діяльності вчителя і учня, вихованця. Інновації самі по собі не виникають, вони є результатом наукових

пошуків, передового педагогічного досвіду окремих учителів і цілих колективів.

Інноваційна педагогіка – наука, найважливішим завданням якої є зміна існуючої теорії навчання і реорганізація всієї навчально-виховної системи на основі новітніх перетворень.

Сучасний етап розвитку освіти в Україні характеризується відходом від тоталітарної уніфікації і стандартизації педагогічного процесу, інтенсивним переосмисленням цінностей, пошуками нового в теорії та практиці навчання і виховання. Цей процес не може бути стихійним. Він потребує управління. Основу інноваційних процесів в освіті складають дві важливі проблеми педагогіки - проблема вивчення, узагальнення і поширення передового педагогічного досвіду та проблема впровадження досягнень психолого-педагогічної науки в практику. Результатом інноваційних процесів слугує використання теоретичних і практичних нововведень, а також таких, що утворюються на межі теорії і практики. Учитель може виступати автором, дослідником, користувачем і пропагандистом нових педагогічних технологій, теорій, концепцій.

Чинники, що сприяють упровадженню інновацій у навчально-виховний процес:

- розбудова суверенної держави викликала необхідність докорінної зміни системи освіти, методології і технології організації навчально-виховного процесу у навчальних закладах різного типу: ліцєях, гімназіях, авторських школах, коледжах, приватних, недільних, духовних школах тощо. Пошуки, які ведуть колективи навчальних закладів нового типу, можуть збагатити не лише шкільну практику, а й педагогічну науку.
- виконання соціального замовлення сучасного етапу розбудови нашої держави - особистості, здатної засвоювати й творчо розвивати культуру, потребує постійного пошуку нових організаційних форм, індивідуального підходу до особистості, нових технологій навчання і виховання. В цій ситуації суттєво зростає роль і авторитет педагогічного знання, яке може стати теоретичною базою для нових пошуків, інновацій.
- змінився характер ставлення учителів до факту засвоєння і застосування педагогічних нововведень. Якщо раніше інноваційна діяльність обмежувалася використанням рекомендованих зверху нововведень, то сьогодні вона набуває дослідницько-пошукового характеру: учитель обирає нові програми, підручники, використовує нові прийоми і способи педагогічної діяльності.

- створилася реальна ситуація конкурентно-здатності закладів освіти, спричинена входженням загальноосвітніх навчальних закладів у ринкові відносини, створенням нових типів навчальних закладів, у тому числі й недержавних.

Слово «інновація» має комплексне значення, оскільки складається з двох форм: ідеї та процесу її практичної реалізації.

Інновація в освіті загалом та у фізичному вихованні зокрема, є закономірним явищем, динамічним за характером та розвивальним за результатами. Їх запровадження дозволяє вирішити старим підходом до освіти чи фізичного виховання та потребами в освіті нової якості. Інновація, як педагогічне явище має як об'єктивний, так і суб'єктивний характер. Введення інновацій у фізичне виховання має здатність впливати на загальний рівень професійної діяльності учителя фізичної культури, як в межах навчального закладу, так і в області, регіоні чи країні.

Джерелом інновації є цілеспрямований та систематичний пошук ідей з метою внесення змін у процес навчання. Розвиток інновацій залежить від ступеня затребуваності соціально-педагогічним середовищем нової ідеї. Подальше існування інновації пов'язане із переходом у стадію стабільного функціонування. На цьому етапі зміст новації як джерела змін і розвитку себе вичерпує рух інновації за логікою «життєвого циклу».

Інновації в освіті класифікуються за:

- ✓ об'єктом впливу: педагогічні, соціально-психологічні, організаційно-управлінські;
- ✓ рівнем поширення: системно-методологічні, локально-технологічні;
- ✓ інноваційним потенціалом нового: радикальні, модифіковані, комбінаторні новації.

Інновація в освіті характеризується інтегральними явищами, такими як інноваційний процес, інноваційна діяльність, інноваційний потенціал, інноваційне середовище.

Основні поняття інноваційних педагогічних технологій

До основних понять інноваційних педагогічних технологій належать такі поняття як: інноваційні методи навчання, інтерактивні технології навчання, інноваційні підходи.

Інноваційні методи навчання (лат. *inovatis* – оновлення, новизна, зміна; грец. *methodos* – шлях, спосіб) – нові способи реалізації змісту освіти, оптимальні й ефективні для віку та фізичного стану людини, що передбачають взаємодію змістової, процесуальної, мотиваційної та

організаційної складових. Це цілеспрямований системний набір нових ідей, засобів організації навчальної діяльності, у результаті яких підвищуються показники структурних компонентів освіти, відбувається перехід системи до якісно іншого стану.

Роль та значення інноваційних методів навчання:

- сприяють диференціації та індивідуалізації освітніх програм на основі врахування набутих раніше знань і професійного досвіду людини, активізації діяльності;
- сприяють розкриттю потенційних можливостей особистості;
- сприяють виробленню практичних навичок для розв'язання конкретних завдань;
- сприяють ступеню засвоєння матеріалу.

Рис. 1. Види інноваційних методів навчання

Тренінг – форма активного навчання, спрямована на засвоєння теоретичних та знань та практичних умінь, формування необхідних навичок, виявлення та вироблення засобів подолання типових труднощів через аналіз конкретних прикладів проведення групових дискусій.

Стер-клас, майстер-клас – тематична групова форма з підвищення кваліфікації спеціалістів, яка заснована на успішному (передовому) педагогічному досвіді одного чи двох учителів-практиків.

Мозковий штурм, мозкова атака – ефективна форма навчання, в основі якої стимулювання нових ідей та творчих пропозицій, пошуку швидкого та легкого шляху вирішення складних проблем і прийняття рішень. Мозковий штурм слово англ. Походження (brain storming) – оперативний метод вирішення проблеми на основі стимулювання творчої активності, при якому учасникам обговорення пропонують висловлювати якомога більшу кількість варіантів рішення, у тому числі найфантастичніших. Мозковий штурм – одна із сучасних форм групових занять у системі освіти.

Завдання мозкового штурму – пошук або вироблення оптимального рішення поставленого завдання. Із загального числа висловлених ідей відбирають найбільш вдалі, які можуть бути використані на практиці. Правильно організований мозковий штурм включає *три обов'язкових етапи*:

1. постановка проблеми;
2. генерація ідей;
3. відбір та оцінка ідей.

Основні переваги «мозкового штурму»:

* В його результаті виникає багато високоякісних ідей. Надихаючи один одного, учасники заняття приймають набагато більше рішень, ніж їм вдалося б виробити, якби кожен працював індивідуально.

* Сприйняття всіх ідей зменшує небезпеку прогавити цінне рішення.

* Метод підсилює креативність групи, навчаючи водночас слухати один одного і стримуватись від критики чужих висловлювань.

* Цей метод легкий у застосуванні, не вимагає технічного обладнання і спеціальної підготовки.

Недоліком «мозкового штурму» (і водночас перевагою) є те, що його успіх залежить від необхідності залучення всієї групи. Якщо ми маємо справу з групою, яка з якоїсь причини не хоче брати участі в заняттях або її члени вважають, що не мають ідей, якими могли б поділитися з іншими, то може дійти до ситуації тривалих роздумів.

Мозковий штурм також є методом експертного оцінювання.

Ділова гра – колективне практичне заняття, що дозволяє учасникам спільно знаходити оптимальні варіанти розв'язання проблеми у штучно створених умовах, що максимально імітують реальну обстановку.

Кейс-стаді – метод при якому, як і в діловій грі, за основу береться реальна або вигадана ситуація.

Рольова гра – метод навчання, що передбачає розподіл ролей, обробку інформації й підготовку матеріалів відповідно до запропонованого сценарію.

Вибір того чи іншого інноваційного методу навчання і форм його здійснення визначається конкретним дидактичним завданням, змістом навчального матеріалу, наявністю чи відсутністю в учнів необхідних початкових знань, рівнем фізичного розвитку; наявністю чи відсутністю в учителя відповідних дидактичних матеріалів, наочних посібників, інвентаря та обладнання.

Інноваційні методи навчання за характером можуть бути: імітаційними, не імітаційними та неігровими. До імітаційних належать ігрові – ділові ігри, ігрове проектування, педагогічні ситуації, педагогічні завдання, ситуація інсценування різної діяльності та ін. До неігрових – аналіз конкретних ситуацій, рішення ситуаційних завдань, колективна розумова діяльність. До не імітаційних – проблемна лекція, лекція удвох, лекція із заздалегідь запланованими помилками, лекція прес-конференція, евристична бесіда, навчальна дискусія, керована самостійна робота, семінари, дискусія.

Інтерактивні технології – колективна форма організації навчальної діяльності, що здійснюється з урахуванням інтересів і запитів, життєвого і професійного досвіду школяра у формах партнерської взаємодії всіх суб'єктів навчально-виховного процесу.

Інтерактивне навчання спрямоване на забезпечення спільного процесу пізнання, отримання знань, умінь і навичок, здобуття необхідних компетенцій у спільній діяльності через діалог, полілог учнів між собою та вчителем, а також через пряму взаємодію з навчальним оточенням або навчальним середовищем, що забезпечує високий рівень мотивації до навчання і моделює реальність, у якій учасники знаходять для себе галузь застосування набутого досвіду. При цьому відбувається постійна зміна видів навчальної діяльності: ігри (ділові, рольові, сюжетні, імітація, громадські слухання); дискусії (дебати, дискусії у стилі ток-шоу); робота в малих групах, проектно-аналітична робота, невеликий теоретичний блок (міні-лекція).

Інтерактивні технології навчання включають сукупність форм, методів, методик, засобів, що дозволяють гарантовано досягти запланованого результату. До основних принципів інтерактивного навчання відносять: принцип діалогічної взаємодії; принцип кооперації та співробітництва; принцип активно-рольової (ігрової) та тренінгової організації навчання.

Інноваційні підходи в системі оцінювання учнів на уроках фізичної культури

Сьогодні у фізичній культурі в основному викладачі пропонують упровадження нового принципу оцінки діяльності учнів. Для теоретичних і технологічних інноваційних перетворень у фізичному вихованні значну роль грає моніторинг якості фізкультурної освіти. В процесі моніторингу аналізу були схильні наступні показники:

- рівень знань, умінь і навичок;
- відношення до здоров'я і фізичної культури особистості.

Інноваційний підхід в оцінюванні навчальних досягнень учнів поділяється на рейтингову систему або систему нарахування «бонусних»

балів. Інноваційною є система оцінки якості фізкультурної освіти. Для досягнення повної успішності, відвідуваності та підвищення активності на уроках фізичної культури використовується рейтингова (бальна) система оцінювання. Її суть зводиться до наступного: навчання за певний період (за місяць, за семестр, навчальний рік) набирає в сукупності певна кількість балів, відповідна тій або іншій оцінці його діяльності. Такий підхід в оцінюванні дійсно дозволяє грати оцінці стимулюючу роль, адекватно засвоювати вимоги, що пред'являються до учнів. На підставі розроблених критеріїв учні самі можуть об'єктивно оцінювати свої досягнення. Навчити учнів самооцінці та взаємооцінці – важлива умова їх підготовки. Як основний критерій підсумкової оцінки успішності з дисципліни обрана відвідуваність занять, орієнтованих, передусім, на індивідуальні темпи розвитку рухових здібностей, а не на виконання усереднених навчальних нормативів. Також успішність з дисципліни визначається і повнотою отриманих теоретичних знань, працездатністю на уроці, участю в спортивному житті.

Інноваційні підходи щодо формування мотивації на уроках фізичної культури

На уроках учні мають бути мотивовані на позитивний результат і доброзичливе відношення один до одного. Такий ефект може бути досягнутий лише при комплексному використанні усього арсеналу методів і засобів навчання, найбільш результативними з яких є – метод імітації, метод проектів, ігровий, метод регламентованої вправи, методи аналізу, порівняння, метод змагання.

На заняттях із старшими класами особливе місце відводиться силовій і загальній фізичній підготовці, яка полягає в підвищенні фізичних можливостей людського організму. Це означає, що в юнацькому організмі під впливом постійного збільшення навантаження відбувається процес пристосовності, тобто настрою усіх функціональних систем організму на роботу в максимальному режимі. Урок побудований так, щоб при високій щільності він був емоційно насичений і містив елементи гри. Учні отримують таке фізичне навантаження, яке вони здатні витримати без збитку для здоров'я. Такий результат досягається в результаті використання усього арсеналу методів: методу максимальних зусиль, методу динамічних зусиль, «ударного» методу. У кінці уроку учні отримують домашнє завдання на освоєння техніки рухів, розвиток рухових якостей, контроль за його виконанням здійснюється у кінці вивчення теми (семестру). На уроках учні вчаться правильному, в повному розумінні «культурному» виконанню рухів, що впливає не лише на власний фізичний, але і особовий розвиток учня.

На уроках застосовується спосіб кругового тренування, в основі якого лежать три методи:

Безперервно-потоканий, який полягає у виконанні завдань одного за іншим, з невеликим інтервалом часу. Цей метод сприяє комплексному розвитку рухових якостей.

Потоково-інтервальний базується на короткостроковому (20-40 с) виконанні простих за технікою вправ з мінімальним відпочинком, що сприяє розвитку загальної силової витривалості.

Інтенсивно-інтервальний використовується із зростанням рівня фізичної підготовленості.

Доцільно впроваджувати в навчальний процес комплекс загальної фізичної підготовки способом кругового тренування. На заняттях фізичною культурою учні придбавають не лише технічні навички, але і навички організатора. З цією метою рекомендується учням самостійно готувати огляд спортивних новин за тиждень в місті, країні, світі та випускати інформаційний бюлетень «Новини спорту», розробляти комплекси загальних розвиваючих вправ для розминки, вибудовувати індивідуальну траєкторію навчання.

В учнів виховуються ті якості, які характеризують їх відношення до справи: цілеспрямованість, працьовитість, сумлінність, наполегливість, самостійність, винахідливість. Також розвиваються і обов'язкові специфічні вольові якості: рішучість і сміливість, витримка і самовладання, наполегливість і завзятість, які потрібні їм в майбутній трудовій діяльності і сприяють кар'єрному зростанню.

На уроках і позаурочній діяльності необхідно забезпечувати умови для поступового переходу від колективно-розподільних форм навчальної діяльності до її індивідуальних форм, що спираються на самостійну роботу учнів і перехід до саморегуляції та самокоррекції. З цією метою фахівцями рекомендовано застосовувати технологію «Портфолію», яку адаптовано до дисципліни, що викладається.

Рекомендована література:

1. Інновації в освіті. <http://readbookz.com/book/172/5545.html> (дата звернення 30.08.2016 р.)
2. Москаленко Н.В. Інноваційні технології у фізичному вихованні школярів: навч. посібник [для студ. вищ. навч. закл] / Н.В. Москаленко, О.О. Власюк, І.В. Степанова, О.В. Шиян. – Дніпропетровськ : Інновація, 2011. – 238 с.

3. Москаленко Н.В. Інформаційні технології у фізичному вихованні : [навч. посіб] / Н.В. Москаленко, Ю.Ю. Борисова, Т.В. Сидорчук, О.Ю. Лядська. – Дніпропетровськ : Інновація, 2014. – 128 с.
4. Москаленко Н.В. Інноваційні підходи до теоретичної підготовки у фізичному вихованні : [навч. посіб] / Н.В. Москаленко, Т.Г. Кожедуб. – Дніпропетровськ, 2015. – 108 с.
5. Лапичак І. Аспекти інтеграції професійних знань і вмінь при підготовці фахівців з фізичного виховання у вищих навчальних закладах / Ігор Лапичак, Федір Музика // Фізична культура, спорт та здоров'я нації : зб. наук. пр. – Вінниця, 2014. – Вип. 18, т. 1. – С. 158–164.
6. Сороколіт Н. Готовність учителів фізичної культури працювати в умовах модульної навчальної програми / Сороколіт Наталія // Науковий часопис Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : [зб. наук. пр.]. – Київ, 2013. – Вип. 7(33), т. 2 (Н-Я). – С. 243–247.
7. Сороколіт Н. Інноваційний урок з фізичної культури та урок фізичної культури з елементами футболу як засіб педагогічної майстерності учителя(з досвіду проведення обласного конкурсу) / Наталія Сороколіт // Педагогічна думка. – 2017. – № 3. – С. 34–40.